

χάρη

χάρη, η, ουσ. [<αρχ. χάρις], η χάρη. **1.** η ωραία εξωτερική εμφάνιση, η κομψότητα: «ήταν ντυμένη με χάρη». (Λαϊκό τραγούδι: είσαι μια κούκλα ζωντανή με ομορφιά και **χάρη**, εγώ σ' αγάπησα τρελά κι άλλος δε θα σε πάρει). **2.** παροχή υπηρεσίας ή εξυπηρέτησης από εύνοια, το ρουσφέτι: «από δω και πέρα δεν έχει άλλες χάρες κι ό,τι κάνεις, θα το κάνεις με την αξία σου». (Λαϊκό τραγούδι: θέλει να πάει στο λοχαγό του και συλλογιέται τι να του πει, να του γυρέψει και καμιά **χάρη**, φοβάται μη τυχόν και του αρνηθεί). **3.** στον πλ. **οι χάρες**, τα έμφυτα ψυχικά, πνευματικά, σωματικά ή καλλιτεχνικά χαρίσματα που έχει κάποιος: «αυτό το παιδί είναι όλο χάρες». (Λαϊκό τραγούδι: για την Πάτρα και την Μαίρη κάτι πάντοτε θα ξέρει και τις **χάρες** της Βασίλως εκθειάζει καταλλήλως). (Ακολουθούν 51 φρ.)·

- άλλη χάρη έχει (κάτι από κάτι άλλο), υπερτερεί κάτι από κάτι άλλο: «άλλη χάρη έχει ένα μεγάλο αυτοκίνητο από ένα κατσαριδάκι»·

- άλλος έχει τ' όνομα κι άλλος έχει τη χάρη, βλ. λ. [όνομα](#)·

- για χάρη, εξαιτίας κάποιου συγκεκριμένου σκοπού, για το συμφέρον, προς ικανοποίηση: «ξόδεψε όλη την περιουσία του για χάρη της πατρίδας»·

- για χάρη σου, για να σε ευχαριστήσω, για να σε ικανοποιήσω, για το χατίρι σου: «αγόρασα αυτό το δαχτυλίδι για χάρη σου». (Λαϊκό τραγούδι: μια μπαμπεσιά γυρέψανε προχτές να μου σκαρώσουν και τη βουβή **για χάρη σου να μου τηνε καρφώσουν**)·

- για χάρη του βασιλικού ποτίζεται κι η γλάστρα, λέγεται για κείνους, που ενώ δεν το αξίζουν, επωφελούνται κοντά σε κάποιους άλλους που αξίζουν: «αν δεν ήταν συνέταιρος κι ο αδερφός του, δε θα 'δυνα σ' αυτόν καμιά δουλειά, αλλά επειδή εκείνος είναι πολύ καλό παιδί, για χάρη του βασιλικού ποτίζεται κι η γλάστρα»·

- για χάρη γούστου ή για χάρην γούστου, βλ. λ. [γούστο](#)·

- δίνω χάρη, χαρίζω την ποινή που επιβλήθηκε σε κάποιον από δικαστήριο: «έφαγε δέκα χρόνια φυλακή, αλλά στα τελευταία τρία του δώσανε χάρη». (Λαϊκό τραγούδι: δεν έφταιξε σε τίποτα και **χάρη δεν του δίνουν**, τα δάκρυα της μάνας του κατάρα θα τους γίνουν)·

- δώρο, και μικρό, μεγάλη χάρη έχει, βλ. λ. δώρο·

- έχε χάρη που..., να χρωστάς ευγνωμοσύνη που...: «έχε χάρη που είσαι γνωστός του αδερφού μου, γιατί αλλιώς θα σε σακάτευα στο ξύλο». (Λαϊκό τραγούδι: ό,τι μου ζητάς στο δίνω, σαν κορόιδο σ' αγαπώ, κι αν μου μάσησες τα φράγκα, βρε τρελόπαιδο, **έχε χάρη που** 'σαι μάγκας κι ομορφόπαιδο)·

- έχει κλινικές χάρες, βλ. λ. [κλινικός](#)·

- έχει τη χάρη να..., έχει το χάρισμα να...: «έχει τη χάρη να τραγουδάει πολύ ωραία || έχει τη χάρη να μιλάει πολύ όμορφα»·

- ζητώ χάρη (από κάποιον), **α.** παρακαλώ κάποιον να με εξυπηρετήσει σε κάτι: «ζήτησα χάρη απ' το διευθυντή, να μου δώσει μια μέρα άδεια». (Λαϊκό τραγούδι: εγώ μάνα μ' θα πεθάνω και μια **χάρη σου ζητώ**, δυο στεφάνια πικροδάφνη μες στον τάφο μου να βρω). **β.** υποβάλλω αίτηση να μου χαριστεί κάποια ποινή ή συνήθως το υπόλοιπο από κάποια ποινή που εκτίω στη φυλακή: «το δικαστήριο του επέβαλε δεκαπέντε χρόνια φυλάκιση και, μόλις εκτίσει τα δέκα, θα ζητήσει χάρη για τα υπόλοιπα». (Τραγούδι: τώρα παραδίνομαι εσύ να με δικάσεις, δε θα **ζητήσω χάρη** αν με καταδικάσεις)·

- η Θεία Χάρη ή η Θεία Χάρις, η εκδήλωση αγάπης και εύνοιας από το Θεό στον άνθρωπο: «η Θεία Χάρη Του σκεπάζει όλους τους ανθρώπους»·

- η *χάρη* θέλει *αντίχαρη*, πρέπει να ανταποδώσουμε το καλό που μας έκανε κάποιος: «επειδή κάποτε με βοήθησε, τώρα που βρίσκεται σε δύσκολη θέση θα τον βοηθήσω κι εγώ, γιατί η *χάρη* θέλει *αντίχαρη*»·
- η *χάρη* θέλει *αντίχαρη* για να σου φέρει *χάρη*, πρέπει να ανταποδώσεις το καλό που σου έκανε κάποιος, αν θέλεις να σου κάνει πάλι να σου κάνει κάποιο καλό και στο μέλλον: «επειδή δεν ξέρεις πως έρχονται τα πράγματα στη ζωή, αφού σου 'κανε καλό ανταπόδωσέ το, γιατί η *χάρη* θέλει *αντίχαρη* για να σου φέρει *χάρη*»·
- η *χάρη* θέλει *αντίχαρη* και πάλι *χάρη* μένει, αυτός που ευεργετήθηκε από κάποιον είναι υποχρεωμένος να του την ανταποδώσει, αλλά και πάλι εξακολουθεί να είναι υποχρεωμένος·
- η *Χάρη Της*, λέγεται για να εκφράσουμε το σεβασμό μας, όταν αναφερόμαστε στην Παναγία: «άναψε ένα κερί στη *Χάρη Της*, για να κάνει καλά το γιο της»·
- *κάνε μου τη χάρη*, **α.** παρακλητική έκφραση για εύνοια ή εξυπηρέτηση: «κάνε μου τη *χάρη* να μην αναφέρεις στο διευθυντή την πρωινή μου καθυστέρηση || *κάνε μου τη χάρη* να προσέχεις λίγο τη βαλίτσα μου». (Λαϊκό τραγούδι: *γύρνα πίσω συντροφιά μου, έλα, **κάνε μου τη χάρη**, είναι κρίμα ν' αγκαλιάζω το μικρό σου μαξιλάρι*). **β.** αυστηρή ή απειλητική προειδοποίηση σε κάποιον να πάψει να μας ενοχλεί: «κάνε μου τη *χάρη* κι άσε με στην ησυχία μου». (Λαϊκό τραγούδι: *έρωτά μου, κατεργάρη, φύγε, **κάνε μου τη χάρη***). Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το *για*·
- *κάνω χάρες*, **α.** (γενικά) είμαι εξυπηρετικό άτομο: «το 'χει μέσ' στο αίμα του να κάνει *χάρες* || εγώ δεν μπορώ να σ' εξυπηρετήσω κι αν θέλεις, πάνε στον τάδε, που κάνει *χάρες*». **β.** παρέχω υπηρεσίες ή εξυπηρετήσεις από εύνοια: «μόλις έγινε υπουργός άρχισε να κάνει *χάρες*»·
- *κάνω χάρη*, εξυπηρετώ κάποιον από εύνοια: «είναι τόσο γραφειοκρατικός υπάλληλος, που δεν κάνει *χάρη* ούτε στον αδερφό του»·
- *λόγου χάρη* ή *λόγου χάριν*, βλ. λ. [λόγος](#)·
- *με της Παναγίας τη χάρη*, βλ. λ. Παναγία·
- *με του Θεού τη χάρη*, βλ. λ. [Θεός](#)·
- *με χάρη*, με κομπόχη: «ντύνεται με *χάρη*». (Λαϊκό τραγούδι: *κάνει χτενίσματα με γούστο και **με χάρη**, κι από τις Παριζιάνες ξέρει πιο πολλά· με πλάνεψες μ' αυτό σου το όμορφο καμάρι, Καλλιπολίτισσα, ναζιάρα μου γλυκιά*)·
- *μεγάλη η χάρη σου!* **α.** (μετά από πολλή σκέψη ή διάφορους ενδοιασμούς) θα σου κάνω το χατίρι, θα σε βοηθήσω, αλλά, να ξέρεις, είναι δύσκολο αυτό που μου ζητάς.: «θα σου δώσω αυτό που μου ζητάς, αλλά να το ξέρεις, *μεγάλη η χάρη σου!*». **β.** λέγεται και ειρωνικά όταν αποφασίζουμε να μην ανταποκριθούμε στους παραπάνω λόγους, αποκλείεται: «*μεγάλη η χάρη σου*, που θέλεις να σου δώσω τόσα λεφτά!»·
- *Μεγάλη η Χάρη Της!* λέγεται για να εκφράσουμε το σεβασμό μας όταν αναφερόμαστε στην Παναγία: «της Παναγίας, *Μεγάλη η Χάρη Της*, αρραβωνιάζω την κόρη μου»·
- *Μεγάλη η Χάρη Του!* λέγεται για να εκφράσουμε το σεβασμό μας, όταν αναφερόμαστε σε έναν άγιο: «εγώ έχω για προστάτη τον Άγιο Γεώργιο, *Μεγάλη η Χάρη Του!*»·
- *μεζές που δεν ποτίζεται, δεν έχει χάρη*, βλ. λ. [μεζές](#)·
- *μέχρις εκεί έφτασε η χάρη του!* βλ. φρ. *ως εκεί έφτασε η χάρη του(!)*·
- *μου κάνεις τη χάρη να...*, παρακλητική έκφραση αλλά που ενέχει και απειλή: «μου κάνεις τη *χάρη* να πάψεις, επιτέλους, να γκρινιάζεις; || μου κάνεις τη *χάρη* να μου αδειάσεις τη γωνιά;»·

- να με συμπαθάει η χάρη σου, βλ. φρ. (να) με συχωρεί η χάρη σου·
- να με συχωρεί η χάρη σου, έκφραση με την οποία διαφωνούμε σε αυτά που μας λέει κάποιος, παρόλο που μπορεί και να τον συμπαθούμε: «να με συγχωρεί η χάρη σου, γιατί τα πράγματα δεν έγιναν έτσι όπως μας τα λες»·
- να μου λείπει η χάρη σου, έκφραση άρνησης σε κάποια πρόταση που μας γίνεται από άτομο που μπορεί και να το συμπαθούμε: «το ξέρεις πως σε συμπαθώ, αλλά να μου λείπει η χάρη σου, γιατί δεν μπορώ να σου δώσω τόσα λεφτά χωρίς απόδειξη»· βλ. και φρ. να με συχωρεί η χάρη σου·
- να το , να το χάρες γεμάτο! έκφραση σε μικρό παιδί ή σε αγαπημένο πρόσωπο εν είδει ταχταρίσματος·
- να 'χεις χάρη που..., να ευγνωμονείς που..., να το χρωστάς...: «να 'χεις χάρη που είμαι φίλος με τον πατέρα σου και δε σε ξυλοφορτώνω». (Λαϊκό τραγούδι: το δικό σου το μαράζι θα με φάει, πάει χαμένη η ζωή μου, τώρα πάει και με δίχως να ντραπώ, δώσε βάση τι θα πω **να 'χεις χάρη μάγκα που σε αγαπώ**)·
- να 'χεις χάρη του..., να ευγνωμονείς του..., να χρωστάς χάρη στον...: «να 'χεις χάρη του τάδε, που δε σε τιμώρησα»·
- ο λύκος έχει τ' όνομα κι η αλεπού τη χάρη, βλ. λ. [λύκος](#)·
- ο χωριάτης άγιος κι αν γενεί, σκατένια έχει τη χάρη, βλ. λ. [χωριάτης](#)·
- οι τρεις Χάριτες, ειρωνικός χαρακτηρισμός παρέας που αποτελείται από τρεις άσχημες και ιδιότροπες γυναίκες: «κάθε φορά που έρχονται στο μπαράκι αυτές οι τρεις Χάριτες, όλοι αποτραβιούνται από κοντά τους». Αναφορά στις τρεις θεότητες της ελληνικής μυθολογίας που συμβόλιζαν την ομορφιά, την ευφροσύνη και τη χάρη·
- οφείλω χάρη (σε κάποιον), βλ. φρ. χρωστάω χάρη (σε κάποιον)·
- παίρνω χάρη, χαρίζεται ένα μέρος της ποινής που μου επέβαλε κάποιο δικαστήριο: «έκανε αίτηση για να πάρει χάρη». (Λαϊκό τραγούδι: λίγο πριν να φέξει η μέρα και χαράζει η αυγή, **πήρε χάρη** το παιδί της, αχ, μα η μάνα είναι νεκρή)·
- παραδείγματος χάρη ή παραδείγματος χάριν, βλ. λ. [παραδείγμα](#)·
- ποιος τη χάρη του! λέγεται θαυμαστικά για κάποιον που του συνέβη κάτι ευχάριστο: «ποιος τη χάρη του, που του 'πεσε ο πρώτος αριθμός του λαχείου! || έμαθε πως έρχεται ο γιος του με άδεια απ' το στρατό και ποιος τη χάρη του!». Πολλές φορές, άλλοτε πριν και άλλοτε μετά τη φρ. ακολουθεί το *τώρα*·
- πού τέτοια χάρη! έκφραση με την οποία δηλώνουμε με παράπονο πως δεν περιμένουμε να μας συμβεί κάποιο παρόμοιο καλό με αυτό που μας αναφέρει ο συνομιλητής μας: «έπεσα σ' έναν διευθυντή που δείχνει μεγάλη κατανόηση στα προβλήματα των υφισταμένων του. -Πού τέτοια χάρη, γιατί ο δικός μου είναι μεγάλο στραβόξυλο!»·
- χάρη γούστου ή χάριν γούστου, βλ. λ. [γούστο](#)·
- χάρη σε... ή χάρη στο(ν)..., με τη βοήθεια κάποιου προσώπου ή πράγματος: «χάρη σε σένα γλίτωσα τη χρεοκοπία, γιατί με βοήθησες ουσιαστικά || χάρη στον τάδε έβαλα το γιο μου σε μια δουλειά || χάρη στο γρήγορο αυτοκίνητό μου ήρθα απ' την Αθήνα στη Θεσσαλονίκη μέσα σε τέσσερις ώρες»·
- χάρη σου κάνω, λέγεται στην περίπτωση που κάνουμε κάτι όχι γιατί πρέπει να το κάνουμε, αλλά μόνο και μόνο για την εξυπηρέτηση κάποιου, ενέχοντας πολλές φορές και την έννοια της παρατυπίας: «χάρη σου κάνω να σου δώσω να διαβάσεις αυτό το έγγραφο, γιατί, αν το μάθουν απ' τη διεύθυνση, μπορεί να 'χω και τραβήγματα»·
- χάρη στο βασιλικό πίνει η γλάστρα το νερό, βλ. φρ. για χάρη του βασιλικού ποτίζεται κι η γλάστρα·

- *χάριν ευκολίας*, βλ. λ. *ευκολία*.

- *χάριν φιλίας*, βλ. λ. [φιλία](#).

- *χρωστάω χάρη (σε κάποιον)*, είμαι ευγνώμων σε κάποιον: «χρωστάω χάρη στον τάδε, γιατί βόλεψε το γιο μου σε κάποια δουλειά».

- *ως εκεί έφτασε η χάρη του!* **α.** λέγεται θαυμαστικά για άτομο, που η φήμη του εξαπλώθηκε πολύ μακριά ή λέγεται θαυμαστικά για ταξιδευτή, που έφτασε σε πολύ μακρινά μέρη: «το βιβλίο του μεταφράστηκε στα Ισλανδικά. -Ως εκεί έφτασε η χάρη του! || ο τάδε πήγε στη Γη του Πυρός. -Ως εκεί έφτασε η χάρη του!». **β.** λέγεται συνήθως για άτομο του οποίου ο κακός του χαρακτήρας ή οι παρανομίες του έγιναν γνωστές πολύ μακριά από τον τόπο στον οποίο συντελέστηκαν: «μπήκα σ' ένα μπαράκι των Χανίων και μόλις ανέφερα τ' όνομά του, θα με σακάτευαν στο ξύλο. -Ως εκεί έφτασε η χάρη του!». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται διπλό βρε ή το σώπα, ρε παιδί μου.

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας